

Terugblik op 2020

KEC Onderwijs

Terugblik op 2020

KEC Onderwijs

Het Kennis en Expertise Centrum Onderwijs (KEC) geeft advies, coaching en training aan leerkrachten en scholen in het kader van passend onderwijs. KEC is onderdeel van Koraal.

Met concrete en praktische adviezen die aansluiten op de praktijk in de klas, geven wij handvatten aan leerkrachten om leerlingen met gedragsproblemen, leer- en ontwikkelingsstoornissen passende begeleiding te bieden. Onze medewerkers stonden zelf jarenlang voor de klas en zijn gedragsexperts met veel ervaring en specifieke kennis.

Wij werken voor het primair en voortgezet onderwijs, zowel regulier als speciaal onderwijs in West-Brabant. We werken nauw samen met 8 samenwerkingsverbanden in de regio.

Als gevolg van de corona pandemie in 2020 hebben we ons werk flink moeten aanpassen. In 2020 hebben we veel minder trainingen en workshops kunnen geven dan er gepland waren. Trainingen en studiedagen werden in eerste instantie uitgesteld of geannuleerd. We hebben echter niet stilgezeten en zijn aan de slag gegaan om trainingen en begeleiding op een later moment online te kunnen geven. Daarnaast zijn veel medewerkers intern bezig geweest met deskundigheidsbevordering. Van hun opgedane kennis en expertise profiteren scholen en leerkrachten tijdens begeleiding, coaching en training.

We hebben besloten om in dit jaarverslag geen cijfers op te nemen, zoals we in voorgaande jaren wel hebben gepresenteerd. De cijfers geven een onvolledig beeld en dit zou ons werk tekort doen. Om die reden hebben we er voor gekozen om in dit jaarverslag vooral verhalenderwijs een terugblik te werpen op 2020. Een jaar waarin we hebben gezien dat het onderwijsveld en onze KEC medewerkers beschikken over veel veerkracht, creativiteit en realiteitszin. Een jaar waarin we fors op de proef zijn gesteld en we hebben laten zien dat we er samen de schouders onder kunnen zetten. Het heeft ons waardevolle ervaringen en inzichten opgeleverd, die we meenemen naar 2021.

→ 2020, een jaar waarin we hebben laten zien dat we er samen de schouders onder kunnen zetten.

De impact van corona op ons werk in 2020

De corona pandemie had een grote invloed op de samenleving, het onderwijs en op ons werk. Half maart 2020 werden de scholen gesloten en kregen leerlingen alleen nog thuis online les. Trainingen en studiedagen die op scholen gepland stonden, werden verzet of geannuleerd. De scholen waren in het begin vooral bezig met zich aan te passen aan de nieuwe situatie met digitale lessen. KEC medewerkers hebben zich vervolgens ingezet om trainingen aan te passen, zodat ze online gegeven konden worden. Dit vergde veel flexibiliteit en extra werk van onze medewerkers en van de leerkrachten die de training volgden. Doordat iedereen steeds meer vertrouwd raakte met online meetings en overleg, ging dit steeds soepeler.

De begeleiders passend onderwijs zagen hun werkzaamheden ook veranderen.

Bianca Baremans,
begeleider passend onderwijs
en PBS-trainer

"Ons werk als begeleider passend onderwijs viel de eerste weken echt stil. Doordat de leerkrachten bezig waren hun weg te vinden in het online lesgeven, kwamen er minder vragen. Ze hadden hun handen vol aan alle aanpassingen die nodig waren. De vragen die er kwamen, hadden vaak betrekking op hoe leerkrachten extra ondersteuning konden geven aan leerlingen die dat nodig hadden in deze nieuwe situatie. Deze leerlingen konden gelukkig terecht in de noodopvang op de scholen, zodat leerkrachten hen goed konden begeleiden. Normaliter observeren we vaak leerlingen met gedrags- of werkhoudingsproblemen in de klas, maar dit kwam door de lockdown stil te liggen.

Toen de scholen in mei weer open gingen, kregen we het heel druk. Er is veel hulp gevraagd. Leerkrachten hadden hun handen vol aan leerlingen die meer begeleiding nodig hadden na de terugkeer op school. Thuis is er vaak toch minder structuur en duidelijkheid, enkele leerlingen moesten daarom weer enorm wennen aan de schoolse setting. Scholen waren echter huiverig om externen binnen te laten. Daardoor zijn we begonnen met observeren op afstand, met een camera in de klas, zodat je toch kunt meekijken wat er gebeurt. Het liefst zit je natuurlijk in de klas om de interactie tussen leraar en leerling goed te zien, maar dit was een mooi alternatief. De oudergesprekken hebben we ook online gedaan, dat ging heel goed. Het werkt ook efficiënt: het scheelt reistijd en iedereen is meer *to the point* in zo'n overleg. Dat houden we er wel in."

"Online overleg houden we er in, het is meer *to the point* en scheelt reistijd."

Bianca Baremans

**Mireille Carton,
begeleider passend onderwijs**

"Door corona konden we een paar maanden niet op school komen. Leerkrachten hadden ook wel andere dingen aan hun hoofd. Doordat de leerlingen thuis les kregen, hadden de leerkrachten niet meer direct te maken met gedragsproblemen in de groep of met zorgleerlingen. Die volledige zorg kwam vaak op de ouders neer. Uiteindelijk zijn op de meeste scholen alle zorgleerlingen in de noodopvang opgevangen. Dat gaf ouders en kinderen meer rust. Voor sommige leerlingen was de lockdown heel fijn, die hadden meer rust en minder prikkels. Voor anderen werkte het niet: ze hadden te weinig structuur, het verschil tussen school en thuis was er niet meer en het zorgde ervoor dat ze niet aan het werk gingen. Ouders trokken dan aan de bel. Er is het afgelopen jaar veel op het bordje van ouders terecht gekomen. Maar het was goed om te merken dat de zorgleerlingen in de lockdown periode wel in beeld waren op school. Toen de scholen in september weer volledig open gingen, merkte ik dat veel teams duidelijker voor ogen hadden hoe ze het moesten aanpakken."

Traumasesensitief onderwijs

Deskundigheid binnen Koraal

In de Strategie Jeugd 2025 van Koraal heeft Trauma Informed Care (TIC) een prominente plek gekregen. In samenwerking met Koraal Zorg en Koraal Kennis is er een meerjarig traject gestart om TIC breed te implementeren binnen Koraal. De reden hiervoor is dat we binnen ons werk vaak te maken hebben met kinderen, jongeren en volwassenen (ook ouders van cliënten) die meerdere ingrijpende gebeurtenissen hebben meegemaakt. Regelmatig bestaat het vermoeden dat er sprake is van een trauma. Dit heeft veel impact op de complexe zorg, begeleiding en onderwijs die we geven.

Om alle medewerkers van Koraal bekend te maken met Trauma Informed Care en traumasensitief onderwijs is het KEC in 2020 betrokken geweest bij het maken van een aantal video's over dit onderwerp. De video's zijn bedoeld voor interne deskundigheidsbevordering. In de video's delen Koraal medewerkers met expertise op dit vakgebied hun kennis en visie met hun collega's. De video's zijn goed bekeken.

Daarnaast zijn een aantal KEC medewerkers getraind in traumasensitief onderwijs en is er een train-de-trainer traject ontwikkeld, zodat ook het schoolpersoneel getraind kan worden.

→ Een kind moet zich eerst veilig voelen, daarna kan het pas aan leren toekomen.

Wat is een trauma?

Een trauma kan volgen op één of meerdere ingrijpende gebeurtenissen, zoals een (vecht) scheiding, mishandeling, seksueel misbruik, (huiselijk) geweld, pesten, uithuisplaatsing, een psychiatrische aandoening bij ouders, ernstig zieke ouders, ouders die overleden zijn, alcohol- en drugsgebruik of een ouder in de gevangenis. Niet elke ingrijpende gebeurtenis hoeft te leiden tot een trauma. We spreken van een trauma als het gaat om herinneringen aan schokkende gebeurtenissen die zich blijven opdringen, zoals herbeleving, flashbacks en nachtmerries. Een trauma gaat gepaard met heftige stressreacties, zowel mentaal als fysiek.

Het effect van trauma's op het leergedrag

Een trauma heeft veel gevolgen voor de executieve functies bij een kind. Het kind staat onder constante spanning en alertheid, zit in de overlevingsmodus, waardoor het niet aan leren toekomt. Het is belangrijk dat een kind zich eerst weer veilig en vertrouwd voelt in de klas, daarna kan het aan leren toekomen. Een veilige plek en vertrouwen tussen leerkracht en kind is daarom een belangrijke factor waaraan gewerkt moet worden.

Pilot op so De Singel

In het schooljaar 2020-2021 is een pilot project gestart op so De Singel om traumasensitief onderwijs te introduceren. De Singel is een school voor speciaal onderwijs voor moeilijk lerende kinderen met gedrags- en psychiatrische problematiek. Het hele schoolteam heeft een training gekregen van een aantal modules over trauma's: wat is een trauma, aan welke signalen kun je dit herkennen, welke invloed heeft een trauma op het werkgeheugen en de concentratie. En welke invloed heeft het op het vertrouwen van een kind in zichzelf en anderen en op het omgaan met emoties. Daarnaast werden vaardigheden geoefend om stress te reguleren, een leerling te helpen zijn veerkracht te vergroten en werden handvaten gegeven om een veilige plek te maken van de klas en stress te verminderen.

Tussen de trainingen door waren er werkgroep overleggen en intervisiemomenten. Na afloop van de pilot is er een evaluatie en wordt bekeken wat het heeft opgeleverd. Aan de hand van deze ervaringen wordt het traject verder vormgegeven. De pilot wordt begeleid door experts van het KEC.

"Het vraagt veel energie van de leerkracht, daarom is zelfzorg heel belangrijk."

Wilma Sweere

**Wilma Sweere,
begeleider passend onderwijs,
trainer traumasensitief onderwijs**

"Binnen Koraal komen we vaak tegen dat kinderen en jongeren ingrijpende gebeurtenissen hebben meegemaakt. Ook zie je vaak complexe gezinssituaties, waarbij ook ouders trauma's hebben opgelopen. Dat heeft veel gevolgen. Het kind staat onder constante spanning en alertheid. Dat komt bijvoorbeeld tot uiting in heel druk gedrag, zich slecht kunnen concentreren, een slecht geheugen, moeilijk kunnen plannen en organiseren. Soms wordt dit gedrag verward met adhd. Emoties kunnen heel hoog oplopen. Een kind lijkt 'uit het niets' te ontploffen: boos worden, in paniek zijn, huilen, om zich heen trappen. Daarnaast zijn er kinderen die juist heel angstig of teruggetrokken gedrag gaan vertonen. Zij vallen meestal niet snel op, maar ook op deze signalen moeten leerkrachten bedacht zijn. Het vraagt veel energie van de leerkracht. Daarom is zelfzorg heel belangrijk. Dat benadrukken we ook in de trainingen. Neem je eigen grenzen in acht, zorg voor elkaar als team op een school. Doordat de traumaproblematiek zo complex kan zijn, is er niet altijd snel resultaat te verwachten. Soms zie je niet meteen een verandering in het gedrag van een kind, dat kan soms maanden of jaren duren. Maar hou het vertrouwen dat het positief is wat je doet. Wat ik vaak teruglees van kinderen die vroeger met een trauma kampten, is dat er een leerkracht of iemand anders was, die hen zag. Die moeite voor hen deed. Wat jij doet, doet er toe."

Samenwerking met RSV Breda

KEC Onderwijs werkt met 7 samenwerkingsverbanden in West-Brabant. Eén daarvan is RSV Breda. Dit samenwerkingsverband ondersteunt scholen in de gemeenten Breda, Chaam, Baarle-Nassau, Dongen, Drimmelen, Etten-Leur, Geertruidenberg, Gilze-Rijen, Oosterhout en Zundert.

Preventieve aanpak

RSV Breda heeft in 2020 haar werkwijze aangepast. Eén van de doelen van de Wet Passend Onderwijs was om het aantal leerlingen, dat wordt doorverwezen naar het speciaal onderwijs, te beperken. Na invoering van de wet in 2014 bleek het aantal verwijzingen echter te stijgen. RSV Breda wil in de nieuwe werkwijze meer 'lichte' en preventieve ondersteuning bieden op reguliere scholen. Voorheen konden scholen pas hulp inroepen als ze aan bepaalde voorwaarden hadden voldaan. Dit wierp een drempel op om al in een vroeg stadium hulp in te schakelen, waardoor de problemen vaak verergerden. Door in een vroeg stadium gerichte begeleiding te bieden op reguliere scholen, verwacht RSV Breda dat het aantal verwijzingen naar het speciaal onderwijs af zal nemen.

RSV Breda heeft de scholen in haar regio gegroepeerd in een werkeenheid, dat ondersteuning krijgt van het Centraal Ondersteuningsteam (COT). In het COT zitten een aantal experts, waaronder KEC medewerkers, op het gebied van cluster 3 (motoriek), cluster 4 (gedragsproblematiek) en speciaal basisonderwijs. Deze samenwerking zorgt er voor dat een hulpvraag vanuit meerdere invalshoeken benaderd wordt.

Mireille Carton, begeleider passend onderwijs

"Een kleine basisschool vroeg hulp aan het COT voor een leerling uit groep 3. De leerkracht dacht zelf aan motorische problemen. Uiteindelijk heb ik samen met een collega van het COT de leerling geobserveerd en besproken. We kwamen tot de conclusie dat de leerling nog onvoldoende 'rijp' was voor de overstap naar groep 3. Dit kwam mede door de corona lockdown in maart/april 2020. Daardoor ging het in groep 3 niet zo lekker. Hij is teruggeplaatst naar groep 2, in overleg met de ouders en de school, en nu gaat het weer prima. De leerkracht had dit waarschijnlijk zelf wel gemerkt als het kind in de klas had gezeten, maar door het afstandsonderwijs viel het pas later op. Het was zeker een meerwaarde dat we als experts op gebied van motoriek en gedragsproblemen samen naar het kind hebben gekeken. De samenwerking ging heel vlot, ook met de ouders en het schoolteam."

Traumasensitief onderwijs op vo-scholen in 2021

De komende jaren zullen we met RSV Breda ook gaan samenwerken in een traject, waarin we alle 33 scholen voor voortgezet onderwijs in hun werkgebied een aanbod doen voor training in traumasensitief onderwijs (TSO).

TOPClass studenten

KEC Onderwijs is ook betrokken bij de TOPClass. Pabo-studenten van Avans Hogeschool die in het speciaal onderwijs willen gaan lesgeven, volgen deze TOPClass. Eén van onze KEC experts is betrokken bij het inhoudelijke programma en de uitvoering ervan. Zij is docent en coach voor de TOPClass studenten en begeleid hen tijdens stages in het speciaal onderwijs, op SO-scholen van Koraal.

Léanne Hartman, docent, coach, stagebegeleider TOPClass

"In het schooljaar 2020-2021 zijn we begonnen met 18 studenten in de Topclass, dat is een groot aantal. Het jaar ervoor waren het er 10. De studenten die voor de TOPClass kiezen, doen dat heel bewust. Er zijn niet veel afvallers. We hebben een projectgroep om studenten klaar te stomen voor het speciaal (basis) onderwijs. In het eerste studiejaar van de pabo vertellen we al over SBO, cluster 3 en 4. In het derde jaar kunnen studenten, die de minor Gedrag hebben gekozen, de TOPClass volgen. Deze studenten lopen stage binnen het SBO, cluster 3 en 4. Tijdens stages op onze cluster 4-scholen geef ik de studenten begeleiding en coaching. In de opleiding besteden we ook aandacht aan de veerkracht van jou als leerkracht, hoe je je grenzen kunt bewaken en mentaal gezond blijft. Dat is belangrijk in dit vak, het kan best pittig zijn. Ook beginnende leerkrachten geven we goede begeleiding, hiervoor hebben we Spandiensten opgericht. Dit is een invalpool van SO-leerkrachten die een vast contract krijgen en als invaller op scholen van Koraal worden ingezet. Zij krijgen coaching on the job, van één van de KEC coaches. Zo kunnen ze altijd bij iemand terecht met vragen."

Earcoaching

Om TOPClass-studenten te coachen tijdens hun stage voor de klas, wordt onder andere gebruik gemaakt van co-teaching. Hierbij zit de TOPClass coach ook in de klas en geeft, samen met de leerkracht, les. Als er zich specifieke problemen in de klas voordoen, kan de TOPClass coach inspringen. De leerkracht ziet en ervaart meteen het effect van een bepaalde handeling op het gedrag in de klas.

Het afgelopen jaar werd earcoaching ingezet, als handig hulpmiddel bij co-teaching. Earcoaching is mede ontwikkeld door een docent van Avans Hogeschool.

Léanne Hartman, docent, coach en begeleider pabo/ TOPClass

"Co-teaching werkt niet altijd bij cluster 4 leerlingen, die gaan soms juist extremer gedrag vertonen als een co-teacher ineens voor de klas staat. Bij earcoaching zit ik achterin de klas, maar ik praat niet. Vooraf heb ik een gesprek met de stagiair om de hulpvraag scherp te krijgen. Alle stagiairs gaven aan dat ze dit gesprek bijzonder waardevol en verhelderend vonden. Vaak heeft de hulpvraag te maken met 'moeite om orde te houden'. Dat is vrij breed. In het voorgesprek ga je daar dieper op in om tot de kern van het probleem te komen. We bespreken dan drie interventies om orde te houden, daar koppel je een sleutelwoord aan. Bijvoorbeeld 'consequent' of 'gedragsverwachting'. Vantevoren hebben we uitgebreid stilgestaan bij dat sleutelwoord. Als ik een situatie zie ontstaan, kan ik het sleutelwoord 'consequent' invoeren en hoort de stagiair dit in z'n oor. Hij of zij weet dan: ik heb de leerling zojuist gewaarschuwd, nu moet ik bij de tweede waarschuwing consequent zijn en de maatregelen treffen die ik al heb genoemd. Bij acht van de tien stagiairs werkte dit heel goed. Bij de andere twee waren het technische problemen waardoor het niet optimaal werkte. Al met al waren we heel tevreden met de earcoaching."

Interne ontwikkelingen binnen Koraal

Kennisdeling

Kennisdeling is een belangrijk onderwerp binnen Koraal. Nieuwe inzichten en innovaties in de zorg en het onderwijs vertalen we naar ons dagelijks werk. Best practices op onze locaties delen we met collega's op andere locaties en waar mogelijk ook met externe organisaties.

Koraal heeft er voor gekozen om Trauma Informed Care de komende jaren organisatiebreed op te pakken in het speciaal onderwijs en in de zorg voor jongeren. Intern leiden we onze medewerkers op met een serie webinars over dit onderwerp. Drie factoren die essentieel zijn bij Trauma Informed Care zijn veiligheid (van professional en cliënt of leerling), reguleren (van emoties en gedrag) en verbinding (tussen professional en cliënt/leerling). Aangezien de trainingen en workshops in 2020 door corona vooral digitaal moesten plaatsvinden, hebben we daarnaast ook diverse andere webinars opgezet, o.a. over systemisch werken, werken met je hart en het vergroten van veerkracht.

Regionaal ondersteuningsteam

Voorheen werkte Koraal met een centraal ondersteuningsteam vanuit haar hoofdkantoor in Sittard. De verbinding met de regio werd daardoor gemist. In 2020 zijn er regionale ondersteuningsteams opgericht op het gebied van administratie, communicatie, personeelszaken en ICT.

Nieuwe medewerkers

Bij KEC werken 29 medewerkers. We hebben in 2020 één nieuwe medewerker mogen verwelkomen en één collega uitgezwaaid, die haar expertise op een nieuwe werkplek gaat inzetten.

Nieuwe collega

Loes van Amelsvoort is toegevoegd aan het KEC team als PBS-coach en trainer trauma-sensitief onderwijs. Naast haar werkzaamheden voor KEC werkt Loes ook als leraar bij vso De Kei, een school waar o.a. leerlingen tijdelijk terecht kunnen als ze een (dag) behandeling volgen bij de Ggz Jeugd.

Loes van Amelsvoort

"Ik sta al meer dan 10 jaar voor de klas in het voortgezet speciaal onderwijs (VMBO), op een cluster 4 school voor kinderen met psychiatrische- en gedragsproblematiek. Daarnaast heb ik jaren als IB'er gewerkt op deze school. Ook coach ik leerkrachten binnen het cluster 4 onderwijs. Bij KEC begeleid ik scholen als PBS-coach naar een positief onderwijsklimaat. Het is een traject van een aantal jaren. Ik train het hele schoolteam en begeleid in de focus op het stimuleren van gewenst gedrag binnen de school, met complimenten en een beloningssysteem. Daarnaast geef ik schoolteams training in traumasensitief onderwijs."

→ *Nieuwe inzichten en innovaties vertalen we naar ons dagelijks werk.*

Contact

Meer weten of kennismaken?

Neem contact met ons op:

KEC Onderwijs

Hof van den Houte 61

4873 AZ Etten-Leur

076 - 502 59 95

kec@koraal.nl

koraal.nl/speciaal-onderwijs/kec-onderwijs

KEC onderwijs voldoet
aan de Kwaliteitscode voor
Opleidingsinstellingen voor
Kort Beroepsonderwijs

